

ERFGOED BRUSSEL

December 2016 | N° 21

Dossier **VICTOR BESME**

Varia **HET WATERLOO MEMORIAL TE EVERE**
HET HAPHUIS

GODIVA
Chocolaat

TENTOONSTELLING

“De Romeinen van Thurn & Taxis”

Aan het begin van onze jaartelling dumpten de bewoners van een Romeinse villa, een groot landbouwdomein dat zich uitstrekte van op de hoogten van het Laekenveld tot de Zenne, hun huishoudelijk afval, afgedankte voorwerpen, dierenbeenderen en bouwmetaal in de rivier! Dit scenario werd bevestigd bij de archeologische spoedopgraving in de zomer van 2015 op een bouwterrein op Thurn & Taxis. De interventie werd uitgevoerd door het Departement voor het Archeologisch Erfgoed van de Gewestelijke Overheidsdienst Brussel in samenwerking met de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis. In een oude meander, tot hiertoe onbekend, werd op een diepte van ongeveer zes meter materiaal ontdekt. Doordat de vondsten zich in een zuurstofvrije omgeving bevonden, zijn zij

in een uitstekende toestand bewaard gebleven.

Een opmerkelijke vondst die het dagelijkse leven langs de Zenne illustreert tijdens de Romeinse periode (tweede helft 1^e eeuw – midden 3^e eeuw na Chr.).

In deze tentoonstelling schetsen zes taferelen de activiteiten die binnen de villa en de eraan verbonden terreinen plaatsvonden: gebruik van keramiek, kledij en hygiëne, ambachtelijke metaal- en lederverwerking, landbouw (veeteelt, graanbouw), jacht, evenals het beheer van de rivier, waarvan de oevers versterkt waren. Een grote vitrine waarin het rijke en gevarieerde materiaal wordt gepresenteerd, maakt het bezoek compleet.

Tentoonstelling dagelijks gratis toegankelijk van 9 december 2016 tot 28 februari 2017 op de benedenverdieping van de Sint-Gorikshallen, Sint-Goriksplein te Brussel.

MM

COLLECTIE À LA CARTE

Brussel Uitbreiding-Zuid en Brussel-Laken

De Collectie *À la Carte* richtte al haar blik op de stad Brussel met twee wandelkaarten. Dit wordt nu voortgezet met een volume gewijd aan de zogenaamde Uitbreiding-Zuid en een aan Laken.

Brussel Uitbreiding-Zuid focust op twee belangrijke verkeersassen die in elkaars verlengde werden aangelegd: de Louizalaan, met haar roemrijk verleden en de ingrijpende transformatie die ze onderging in de tweede helft van de vorige eeuw, en de Franklin Rooseveltlaan, ontstaan ten tijde van de wereldtentoonstelling van 1910 en waarlangs verschoenen in het groen enkele pareltjes van interbellumarchitectuur staan.

Laken heeft een lang en rijk verleden, niet in het minst door de koninklijke aanwezigheid op zijn grondgebied. Dat de gemeente ook het toneel was van niet één maar twee wereldtentoonstellingen, maakt het een heuse uitdaging om de diversiteit van het Lakense erfgoed te vatten in één wandelkaart.

Beide wandelkaarten zijn gratis verkrijgbaar. Inwoners kunnen terecht bij het stadsbestuur. Liefhebbers van de collectie kunnen een exemplaar afhalen aan het onthaal van de Sint-Gorikshallen (Sint-Gorikspein, 1000 Brussel) of in de boekhandel van het BIP (Koningsstraat 2, 1000 Brussel). De wandelkaarten kunnen ook gedownload worden op www.erfgoed.brussels

PDU

(© Generis)

HET MARIE- JOSÉPARK

Restauratie voltooid

Het 4 hectare grote Marie-Josépark ligt in een sterk verstedelijkte omgeving op het grondgebied van de gemeente Sint-Jans-Molenbeek. Vroeger behoorde het tot het landgoed Oostendaale in de Molenbeekvallei, waar drie vijvers waren uitgegraven. In het begin van de jaren 1920 werd het bos als openbaar park ingericht door landschapsarchitect Louis Vander Swaelmen.

[A. de Ville de Goyet, 2016 © GOB]

Dit park, dat ingeschreven is op de lijst van het beschermd erfgoed van Brussel, werd onlangs grondig gerestaureerd. De drie vijvers werden uitgebaggerd en hersteld, en er werden greppels gegraven die het water opvangen dat afkomstig is van de sterk hellende bermen in een deel van het park. Het speelplein werd

volledig heraangelegd en de rocaille werd schoongemaakt. Daarnaast werd een inventaris opgemaakt van de vogelsoorten in het park. Qua flora vermelden we dat heel wat bomen in het park opgenomen zijn in de lijst van opmerkelijke bomen op het Brusselse grondgebied.

CL

HET PARK VAN HET KASTEEL VAN KARREVELD

Restauratie voltooid

Het domein Karreveld werd begin jaren 1930 eigendom van de gemeente Sint-Jans-Molenbeek. In 1952 werd het een openbaar park. Het domein omvat een kasteelhoeve uit de 16de en 17de eeuw (waarin vandaag de schepen van cultuur van de gemeente is gehuisvest), een kleine vijver aan de voorkant van de kasteelhoeve (de vroegere

slotgracht) en aan de achterkant een kleine tuin in Franse stijl aangelegd rondom een waterpartij. De rest van het park geeft uit op grote gazons omgeven door een randpad. Het park is omzoomd door hagen, bosjes, struiken en bomen, waardoor een groen scherm onstond dat het park afscheidt van de stedelijke omgeving. Karreveld werd daardoor een aangename oase van rust te midden van de drukte van de stad.

De afgelopen twee jaar werden het voorplein en de ingangen grondig gerestaureerd, werden de paden volledig opgefrist en werden ook de vijver en de waterkwaliteit aangepakt. In het park vindt men talrijke en uiteenlopende boomsoorten. Sommige exemplaren zijn opmerkelijke bomen (Himalaya-, Atlas-, Japanse of Libanonceder, zwarte den, Europese taxus, reuzenlebensboom, ...).

CL

(2016 © GOB)

DE HIPPODROOM VAN BOSVOORDE

Restauratie en herbestemming

In 2016 werd de restauratie voltooid van de buitenschil van de drie iconische gebouwen van de hippodroom van Bosvoorde, die deel uitmaken van het beschermd landschap van het Zoniënwood. De eerste fase van de werken nam twee jaar in beslag. Daarmee werd deze plek hersteld in de luister van zijn mooiste periode, van het einde van de 19de eeuw tot de jaren 1980, toen de wedrennen grote menigten aantrokken. De site werd daarna vanaf het begin van de jaren 1990 geleidelijk aan verwaarloosd.

De gebouwen in pittoreske neo-Vlaamse-renaissancestijl werden grondig gerestaureerd: on gepaste toevoegingen afgebroken, verdwenen metselwerk gereconstrueerd, de metalen constructie hersteld en herschilderd, schijnvoegen en de polychromie van imitatie-bakstenen hersteld, de leien en zinken daken vernieuwd, het beton hersteld (monumentale trappen en tribunes), het ijzerwerk gerestaureerd (borstweringen en tribunes), de betimmeringen gerestaureerd en gereconstrueerd. Aan het project werd een subsidie toegekend van 4.802.918,50 euro, plus 205.455,85 euro voor de polychromiewerken.

De plek krijgt een nieuwe bestemming voor actieve vrijetijdsbesteding en ontspanning en is open voor iedereen. Er zal een ruim en gevarieerd aanbod zijn van ludieke, sportieve, pedagogische en recreatieve

[A. de Ville de Goyet, 2016 © GOB]

activiteiten en animaties gericht op de natuur en het bos. De activiteiten zijn bestemd voor mensen van alle leeftijden, met bijzondere aandacht voor gezinnen en kinderen.

PYL

HET HORTAMUSEUM BREIDT UIT!

Feestelijke opening

Het team van het Hortamuseum heeft dagelijks zijn handen vol om een stroom van 60.000 bezoekers per jaar te ontvangen in een huis/atelier dat eigenlijk bedoeld was als gezinswoning. Om de kwaliteit van het onthaal van zo een talrijk publiek te waarborgen zonder de bescherming van een internationaal erkend en bij de Unesco ingeschreven historisch gebouw uit het oog te verliezen, was een uitbreiding noodzakelijk geworden. Die is nu klaar: het Hortamuseum beschikt over een uitbreiding op maat, die

sinds oktober toegankelijk is, gelegen in... het aanpalende huis in de Amerikaansestraat 17 in Sint-Gillis.

Dit gebouw, ontworpen in 1906 door Jules Brunfaut, werd in 2007 door de gemeente Sint-Gillis gekocht en met financiële steun van Beliris heringericht en gerenoveerd door het architectenbureau Ozon. Twee jaar durende werken (die in 2014 werden gestart) waren nodig om het huis aan zijn nieuwe bestemming aan te passen. Resultaat: een eigentijds interieur dat gezelligheid uitstraalt dankzij de materiaalkeuze, maar vooral een functioneel gebouw, met op de benedenverdieping plaats voor het onthaal en de vestiaires, op de eerste verdieping een zaal voor semipermanente en tijdelijke tentoonstellingen, en op de bovenste twee verdiepingen ruimte voor onderzoek (met een bibliotheek en een leeszaal) en voor de administratie.

Het Hortamuseum is op de benedenverdieping toegankelijk via een doorgang tussen beide huizen (die uiteraard werd gemaakt zonder schade toe te brengen aan het

[A. de Ville de Goyet, 2016 © GOB]

beschermde gebouw). Maar de transformaties gaan verder dan dat. Door het onthaal, het archief, de bibliotheek en de administratieve diensten te verplaatsen, werd ruimte gecreëerd in het huis/atelier, zodat er ook andere activiteiten kunnen plaatsvinden en het museumcircuit kan worden hertekend. Wordt vervolgd...

ML

COLOFON

REDACTIECOMITÉ

Jean-Marc Basyn, Stéphane Demeter,
Paula Dumont, Murielle Lesecque, Cecilia
Paredes en Brigitte Vander Bruggen.

EINDREDACTIE IN HET NEDERLANDS

Paula Dumont

EINDREDACTIE IN HET FRANS

Stéphane Demeter

SECRETARIAAT VAN REDACTIE

Murielle Lesecque

COORDINATIE VAN ICONOGRAFIE

Cecilia Paredes

COORDINATIE VAN DE DOSSIER

Jean-Marc Basyn

AUTEURS/ REDACTIONELE MEDEWERKING

Jean-Marie Bailly, Jean-Marc Basyn,
Derek Biront, Françoise Boelens, Thierry
d'Huart, Jan De Kesel, Paula Dumont,
Marie-Pierre Dusausoy, Christian
Frisque, Mieke Goegebuer, Pierre-Yves
Lamy, Catherine Leclercq, Harry Lelièvre,
Murielle Lesecque, Christian Spapens,
Anne Van Loo.

VERTALING

Gitracom, Hilde Pauwels, Erik Tack,
Data Translations Int.

NALEZING

Koenraad Raeymaekers, Wim Kenis,
Griet Meyfroot, Coralie Smets en de leden
van het redactiecomité.

VORMGEVING

The Crew Communication

DRUK

IPM Printing

VERSPREIDING EN ABONNEMENTENBEHEER

Cindy De Brandt, Brigitte Vander Bruggen
bpebl@gob.irisnet.be

BEDANKINGEN

Hans Blanchaert, Philippe Charlier,
Julie Coppens, Thierry d'Huart, Mathilde
Lebrun, Georges Mayer, Marc Meganck,
Coralie Smets, Tom Verhofstadt.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Arlette Verkruyssen, directeur-generaal
van Brussel Stedelijke Ontwikkeling/
Gewestelijke overheidsdienst Brussel,
CNN – Vooruitgangstraat 80, 1035 Brussel.

De artikelen zijn gepubliceerd onder de
verantwoordelijkheid van de auteurs. Alle
rechten voor het reproduceren, vertalen of
herwerken zijn voorbehouden.

CONTACT

Directie Monumenten en Landschappen –
Cel Sensibilisatie
CNN – Vooruitgangstraat 80, 1035 Brussel
<http://www.erfgoed.brussels>
broh.monumenten@gob.irisnet.be

HERKOMST VAN DE FOTO'S

Mochten er ondanks onze inspanningen
om alle reproductierechten te betalen
toch nog gerechtigden zijn die niet
gecontacteerd werden, dan worden zij
verzocht zich kenbaar te maken bij de
Directie Monumenten en Landschappen
van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

LIJST MET AFKORTINGEN

ARA – Algemene Rijksarchief
ARB – Académie royale de Belgique
CIDEP – Centre d'Information, de
Documentation et d'Étude du Patrimoine
DCBSO – Documentatiecentrum van
Brussel Stedelijke Ontwikkeling
DML – Directie Monumenten en
Landschappen
GOB – Gewestelijke Overheidsdienst
Brussel
KIK-IRPA – Koninklijk Instituut voor het
Kunstpatrimonium / Institut royal du
Patrimoine artistique
SAB – Stadsarchief Brussel

ISSN

2034-578X

WETTELIJK DEPOT

D/2016/6860/019

Cette revue paraît également en Français
sous le titre *Bruxelles Patrimoines*.